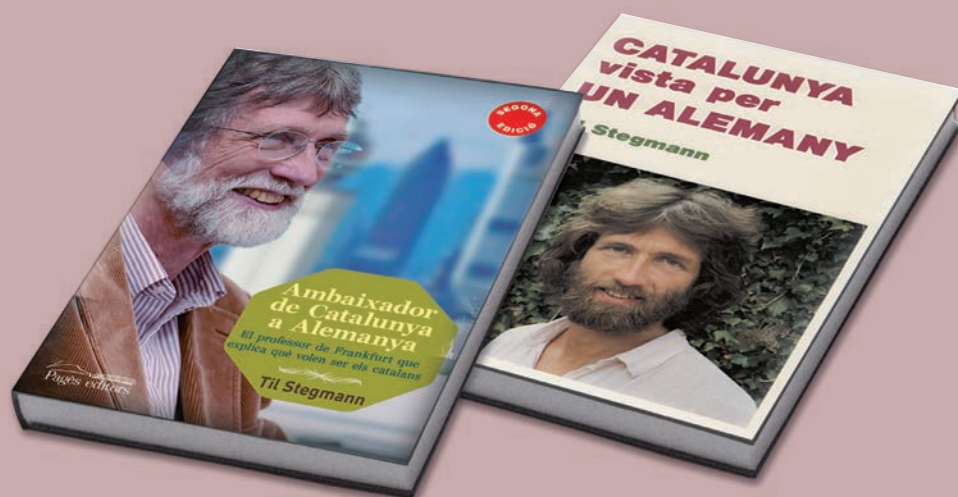

entrevista

Es diu que si Max Cahner era el català més alemany, Tilbert Dídac Stegmann és l'alemany més català. No són paraules gratuïtes. Tilbert Dídac Stegmann (Barcelona, 1941), catedràtic de filologia romànica a la Universitat de Frankfurt del Main i catalanòfil prestigiós, és una de les persones que més ha treballat per donar a conèixer Catalunya i els Països Catalans al món, de manera especial al seu país. El 8 d'abril passat va ser a Girona per presentar el seu llibre *Ambaixador de Catalunya a Alemanya*.

Til Stegmann,

l'alemany més català

DAVID PAGÈS I CASSÚ > TEXT

ANNA FARRÓ > FOTOS

*Tilbert Dídac Stegmann,
catedràtic de filologia romànica
i catalanòfil alemany*

—**Ens crida l'atenció el seu nom: Tilbert Dídac...**

—Vivint a Barcelona, els pares ens van donar, a mi i a les meves dues germanes més joves, un nom alemany i un d'espanyol. Era el temps del franquisme més fosc i era impossible posarnos un nom en català. Amb la vinguda de la democràcia, em vaig canviar el nom de Diego pel de Dídac.

—**El seu pare era el director del Col·legi Alemany de Barcelona, ciutat on vostè va viure els primers deu anys de la seva vida, en plena postguerra. Quins records en té, de la Barcelona d'aquella època?**

—Jo, com a nen, m'assabentava poc de coses polítiques. Barcelona i les vistes des del Tibidabo, les platges de Castelldefels i Sant Salvador, els Pirineus i la Molina, tot això m'agradava molt. Per a mi era el més important. No m'adonava que em perdia una cosa essencial: la llengua catalana.

—**I uns anys més tard —a finals dels seixanta i inicis dels setanta— se n'adonà...**

—Sí, quan em vaig adonar que el franquisme m'havia «robat» el català, que era la llengua autèntica de la meua

ciutat natal, vaig tenir una motivació enorme per aprendre la llengua i tot el referent a la història, la cultura i la realitat política catalanes. I d'aquí, gairebé naturalment, sortia el desig que també tots els altres alemanys, compatriotes meus, quedessin informats correctament sobre el fet que Catalunya (i els Països Catalans) eren un país amb identitat absolutament pròpia i que no eren part ni de l'Espanya franquista ni de l'Espanya *tout court*.

—**En aquells setanta, cada any, residia algunes setmanes en indrets diferents dels Països Catalans: a Garrigàs (Alt Empordà), a Sóller i Biniraix (Mallorca). Què pretenia amb aquelles sortides?**

—Era el desig i l'anhel d'estar entre gent que parlava català. He après el català dels meus veïns empordanesos de Garrigàs. I em vaig enamorar de Biniraix quan vaig tornar a Mallorca després d'haver estat repetidament a Deià, de nen, a finals dels anys quaranta. Deià i els seus entorns em van quedar gravats per sempre com a paradisiacs. Encara no hi havia turistes (fora de S'Arxiduc, George Sand i Chopin, Santiago Rusiñol, Robert Graves i algú més).

—**L'any 1978 es convertí en l'iniciador i coordinador de les Setmanes Catalanes a Berlín.**

—Sí, el programa, tan divers i tan atractiu, i que durant tres setmanes va acaparar l'interès de la ciutat, va deixar assentat, a partir del 1978, que allà a la península Ibèrica hi havia alguna cosa més que Espanya i Portugal.

—**L'any 1983 funda i presideix l'Associació Germano-Catalana, que en els anys següents arriba a tenir gairebé uns 800 membres. A què atribueix aquest èxit? Continua activa?**

—I tant que continua activa. Ara s'ha convertit més en una associació de catalanistes acadèmics i reuneix pràcticament tots els que treballem en el camp català a Alemanya, Àustria i la Suïssa alemanya. Cada dos anys fem un congrés-col·loqui de diversos dies en què ens retrobem un centenar d'interessats acadèmicament en la llengua, literatura i cultura catalanes. Aquest any ja serà el 25è col·loqui. I cada vegada en una altra universitat i en una altra ciutat alemanya.

—**De la seva llarga trajectòria com a activista i dinamitzador, hi ha alguna cosa de la qual estigui especialment satisfet?**

—Una cosa seria justament haver fundat l'Associació Germano-Catalana; una altra, la revista d'estudis catalans *Zeitschrift für Katalanistik*, que ara ha arribat al seu 28è volum anual. Actualment també són destacables els materials reunits en la nostra pàgina web, www.kat.cat, on estic implementant, sota el títol «Nord enllà», 12 rutes catalanes per Alemanya. Hi enumero totes les obres d'art d'autors catalans (valencians, illencs, etc.) que hi ha en espais públics i museus alemanys: una enorme quantitat de presència artística catalana a terres alemanyes.

—**Ens pot concretar aquesta presència amb exemples?**

—Hi ha un miler d'obres repartides per tot el nostre territori: de pintors com Miró, Dalí, Tàpies; d'escultors, com

No m'adonava que em perdia una cosa essencial: la llengua catalana

Arístides Maillol, Juli Gonzàlez, Andreu Alfaro, Jaume Plensa; dels pintors antics Josep de Ribera i Jacint Rigau; i obres d'arquitectes catalans (amb tota la fama de Gaudí). Són, en total, 80 artistes i arquitectes que demostren la importància de la cultura catalana a Alemanya mateix i la valoració que en fan els directors dels museus. Així, a la seva manera, contribueixen a destacar —i a fer acceptar als alemanys— que Catalunya pot i vol ser un estat independent.

—Vostè va ser fundador de la biblioteca catalana més gran del centre d'Europa...

—Quan vaig canviar de la Universitat de Berlín a la de Frankfurt, el 1981, vaig veure que hi havia molt pocs llibres catalans a la ciutat. Per a un treball científic seriós es necessita una bona biblioteca. Sabent que, dins del marc de les filologies romàniques,

poca part dels diners de biblioteca es podrien destinar a llibres de catalanística, em vaig posar a demanar, a totes les institucions i editorials catalanes, que ens regalesin llibres catalans per a Frankfurt.

—I quin va ser el resultat?

—Magnífic, especialment per part de les editorials que exposaven cada any la seva producció a la gran Fira Internacional del Llibre de Frankfurt. Ens van concedir, als meus assistents estudiantils i a mi, el privilegi d'emportar-nos cada any els llibres a la Biblioteca Catalana l'últim dia de la Fira. I ara hem arribat a tenir 36.000 volums en llengua catalana o sobre tema català. Així tenim la major biblioteca exclusivament de llibre català que hi ha al món fora dels Països Catalans. Hem rebut el nomenament com a un dels *Set tresors del patrimoni cultural de la Catalunya exterior*. Quin honor!

—Des de la Universitat de Frankfurt del Main, juntament amb el catedràtic Horst G. Klein, va crear el mètode EuroCom d'intercomprensió entre els idiomes d'Europa, especialment pel que fa a la família de llengües romàniques. Ens agradaria que ens en parlés.

—Un dels avantatges que té la llengua catalana és que forma part de la família de les llengües romàniques, que mig miliard de persones parlen al món. El mètode EuroComRom demostra que és molt fàcil saltar d'una llengua romànica a una altra. Consisteix a aprofitar el coneixement de qualsevol llengua romànica per començar a llegir en una altra i, després, aprendre-la, com ara el català. Calia absolutament treure profit que molts milers de milions de parlants «romànics» tenen la porta oberta per apropar-se al català. Si us n'interessen els detalls, podeu anar a l'editorial (www.shaker.de) i posar-hi el núm. 978-3-8322-0683-3 per veure la versió

He après el català dels meus veïns empordanesos de Garrigàs

catalana del llibre *EuroComRom - Els set sedassos*. La pàgina de l'editorial es pot veure en alemany o anglès.

—**La llengua catalana ha merescut especial interès en tot el que ha fet. És ben conegut el vostre «Decàleg del catalanoparlant»...**

—Vaig escriure el «Decàleg» per estimular els catalans a parlar sempre primer en català, també a persones desconegudes i, si veuen que l'altra persona els entén, continuar parlant-lo, encara que els contesti en espanyol o italià, possem per cas. Desertar del català a la més mínima és un desastre per a la llengua. Per a què serveix una llengua que no fem valdre com a mitjà de comunicació davant de persones que viuen o s'estan al nostre país? I si veiem que la persona està de visita i és de fora i no entén un català parlat a poc a poc, aleshores mobilitzarem les nostres capacitats pluri-lingües, però no abans.

—**Coneixen Catalunya, els alemanys? Quina Catalunya coneixen?**

—Com que els Països Catalans són el primer o el segon país mundial més visitat pels alemanys, es pot dir que molts milions d'alemanys coneixen les terres de llengua catalana. Ara bé, que les coneguim com a veritablement catalanes, això només es donarà quan Catalunya sigui estat independent. I les illes Balears, igual; i València, ja ho veurem. Així de senzill.

—**Quines coses la fan atractiva per als alemanys?**

—Els paisatges naturals, costes i muntanya. Ciutats tan immensament atractives com ara Barcelona. També, meravelloses poblacions petites. Els edificis de Gaudí i els grans artistes catalans ja mencionats. I per part dels alemanys interessats en cultura i literatura, tot el patrimoni artístic i literari català. Només us recordo que el president del Parlament Europeu, Martin Schulz, és un entusiasta de les novel·les de Jaume Cabré, per exemple.

—**Quina creu que ha de ser la relació entre els diferents països de parla catalana?**

—Primer: que circuli el màxim d'informació entre els diferents territoris de parla catalana. Segon: que hi hagi actuacions conjuntes, especialment entre els joves. Tercer: que hi hagi respecte mutu i ajuda solidària dels uns als altres. Quart: que al final tots s'uneixin en una federació catalano-valenciano-balear.

—**Com veuen els alemanys el procés polític que viu Catalunya?**

—Als alemanys, encara els fa falta informació objectiva. La que reben dels corresponsals alemanys a Madrid és molt defectuosa periodísticament perquè aquests no fan recerca individual independent. En principi, els alemanys no són favorables a fragmentacions perquè la pròpia història alemanya del segle XIX ha passat per reunir 40 o més estats petits (diuen que al segle XVIII encara eren més de 300) en un de gran, unit per la llen-

gua alemanya. Però l'exemple de Suïssa, Luxemburg, els estats bàltics i el total de vint-i-dos estats europeus amb menys habitants que Catalunya és un argument a favor de la independència de Catalunya. Aquesta xifra l'hem de repetir contínuament als alemanys «petitofòbics»: Catalunya és més gran en habitants que 22 països europeus actuals.

—**Com valora el paper de la UE davant del procés?**

—La UE no s'ha pronunciat encara i no es pronunciarà fins que el Govern català trobi la manera d'obligar-los a prendre posició davant de la qüestió catalana. Hi ha diferents polítics europeus que han dit la seva sobre el procés, normalment en contra, però sense haver trobat cap impediment jurídic extra-espanyol a un acte d'alliberament que sigui decidit democràticament per la població de Catalunya.

—**Al seu entendre, en quines coses han de millorar els catalans?**

—En l'autoestima del seu país i de la seva llengua. I en l'assoliment i la defensa de la seva llibertat col·lectiva nacional. Però els catalans han millorat molt els últims cinc anys. Que segueixin fent-ho!

—**Deu haver viscut moltes anècdotes en tot el que ha fet... Ens en pot explicar alguna?**

—N'esmentaré algunes de les que he contat en el meu llibre *Ambaixador de Catalunya a Alemanya*: la meua primera frase pronunciada en català a Eivissa; els meus contactes personals amb Pau Casals i el seu violoncel; i amb Salvador Dalí i Gala; i amb Antoni Tàpies; o bé la relacionada amb la volta amb Joan Brossa per Berlín conduïts per Wagner en persona. També, com vaig arribar a aveïnar-me a Garrigàs, a l'Empordà; la meua pujada des de Prada al Canigó i el miracle de trobar-me mencionat en el poema de Verdager. I encara trobareu una foto on estic abraçant un alemany que ja l'any 1416 parlava català i circulava per Perpinyà (encara que ara no em creureu); i moltes d'altres. Us ho passareu bé llegint-les.

Enumero l'enorme quantitat d'obres d'art d'autors catalans (valencians, illencs, etc.) que hi ha en espais públics i museus alemanys

—Sovint ve a Barcelona, però també ens consta que ha tingut —i té— relació amb les comarques gironines.

—Tinc relacions amistoses amb gironins, com ara en Quim Corominas, del qual tinc penjat un gran quadre, anomenat *Berlín*, de colors i dinàmica magnífica al meu estudi, aquí a Alemanya. O l'Aitor Carrera, el català que és la màxima autoritat mundial en les variants fonètiques de l'aranès. De Narcís Comadira, he traduït poemes a l'alemany, i la seva dona, Dolors Oller, m'ha escrit un assaig sobre poesia per a la meva antologia de la poesia catalana del segle xx. A Joaquim Nadal, el tenia convidat a les Setmanes Catalanes de Berlín, el 1978. Però, és clar, la relació més directa la tinc amb els meus veïns de Garrigàs, de Figueres i dels pobles del voltant.

—Permeti'ns una pregunta íntima. Els seus fills són molt joves. Com es viu la catalanitat a casa seva?

—Vivint a Alemanya, i amb els dos pares alemanys, s'hauria fet una mica artificiós de parlar català a casa. La meva dona (perfecta en català, encara que nascuda a la vora de Frankfurt) i jo ens parlem en català a botigues o a la família quan no volem que ens entenguin. Ara, això de la família ens falla, perquè el meu fill Jannis (21 anys) s'ha enamorat de ferm d'una catalana vigatana, preciosa, i en un no-res ha après el català. L'amor és el millor mestre de llengües. La nostra filla Stella (18 anys) no es vol quedar enrere i sembla que el català se li està enganxant sense que ningú faci un esforç especial. Li ajuda el fet que sap molt bé el francès. Es demostra que tenim raó amb el mètode EuroCom.

—Enguany compleix uns molt ben portats 75 anys. Què li ha ensenyat la vida?

—Et fa aprendre, vulguis o no vulguis, moltes coses. També, algunes que costen. En parlaré una mica al segon volum de l'autobiografia que estic escrivint. Ara, dit breument, veig que és molt important la manera com els teus pares t'han criat des de molt petit, donant-te confiança en tu mateix i dient-te que creuen en tu. Amb això, ja tens la meitat guanyada, o més. Tenir una reserva optimista, encara que sigui petita, et salvarà en els moments difícils. És el que espero per als catalans i per a les catalanes d'avui: que tinguin prou optimisme en reserva per assolir finalment la independència. Visca Catalunya!

David Pagès i Cassú és professor i escriptor.

*Tenim la major biblioteca
exclusivament de llibre català que hi
ha al món fora dels Països Catalans*